

centre
municipal d'estudis
rafel martí de viciana

A **T**
R **T**
T **R**
T **R**
E **S**

Revista del Centre Municipal d'Estudis Rafel Martí de Viciana

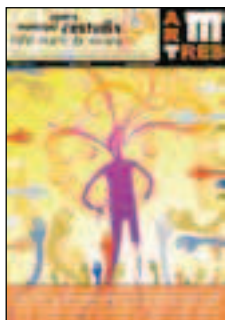
Any 2 · No.6

Gener 2008

exemplar gratuït

Sumari · Editorial · Una experiència docent... · Un ensenyament de qualitat · El primer conservatori de musica de Castelló · Érase una vegada... els orígens del piano · El Còmic III · Entrevista: Ripollés · Repertori propi · Pantoeducació front a especialització · Carta al CME · L'alumnat · In Memoriam · Guia d'audició · Diccionari · Webs d'interés · 20 Respostes · Anunciem la festa, Colla de dolçainers i tabalertes de Borriana · Informació

Directora

Anna Mercé Vèrnia i Carrasco
 annavernia@cmeviciana.org

Consell de Redacció

Enrique Safont i Melchor
 (Regidor de Cultura i President del CME)
 F. Xavier Cantos i Aldaz (Director del CME)
 F. Xavier Piquer i Garcia (Director de l'EMM)
 Paco Bodí i Martínez (Director de l'EMD)
 Amèlia Gual i Piquer (Directora del TAP)
 Imma Martínez i Carles (Secretària de l'EMM)
 Maite Gaspar i Giménez (Cap d'Estudis de l'EMD)

Han col·laborat en aquest número

Maite Branchadell Navarro
 Silvia Clausell i Edo
 Colla de dolçainers i tabaleters
 Mar Garí Palau
 Daniel Gil i Gimeno
 Anna Piquer i Garcia
 Laura Redón i Larios
 Josep Sans Gamón
 M. Carmen Santana i Fariña
 Tomàs Sendra i Mut
 Sven Varcancel i Marsà
 Neus Vicent i Molés

Disseny logo

Beatriz Redón i Larios

Edita

CME Rafel Martí de Viciano
 Gener 2008, no. 6

Disseny i Maquetació

JhonnyT "Comunicació gràfica"
 www.jhonnyt.com

Normalització lingüística

Correcció: Josep Molés.
 Servei de Normalització Lingüística
 Ajuntament de Burriana

Administració

José Luis Azpitarte Sánchez
 info@cmeviciana.org

Fotocomposició i impressió

Gráficas Alcalatén

Dipòsit legal

CS-154-2006
 ISSN 1886-7294

Magnífic Ajuntament
 de **Burriana**
 Regidoria de Cultura

Tots els articles d'aquesta revista són inèdits, excepte quan consta el contrari, i les opinions expressades corresponen als seus signataris. ARTRES no s'identifica necessàriament amb les opinions manifestades a la Revista

2	Sumari
3	Editorial
4	Una experiència docent...
6	Un ensenyament de qualitat
7	El primer conservatori de música de castelló
10	Érase una vegada... els orígens del piano
13	El Còmic III
16	Entrevista: Ripollés
19	Reperori Propi
21	Opinió: Pantoeducació front a especialització
22	Carta al CME
23	In memoriam / Alumnat
24	Guia d'audició
26	Diccionari
27	Webs d'interés
28	20 Respostes...
29	Associacions culturals
31	Informació d'interés

EL PRIMER CONSERVATORI DE MÚSICA DE CASTELLÓ (1932-1939)

Ara fa just 75 anys va nèixer el primer Conservatori de Música de Castelló. Un grup de joves músics, liderats per Mus i Asencio, es va unir per dotar la ciutat d'un centre on s'impartiren estudis musicals.

La idea de fundar el conservatori no va ser improvisada, ja que feia dos anys s'havia creat un Patronat per engendrar aquest centre. Les raons per instituir un conservatori a Castelló eren diverses: molts joves de la ciutat volien estudiar música i sols ho podien fer de forma oficial a València, hi havia un moviment social que reclamava un centre d'aquestes característiques, i a més, amb el nou conservatori, Castelló es convertiria en un centre on els estudiants dels voltants podrien millorar els seus estudis musicals.

Així doncs, el primer conservatori es va inaugurar durant l'inici de la Segona República, exactament el 28 de setembre de l'any 1932. La presentació d'aquest centre va suposar una notícia meravellosa tant per a la gent de la ciutat com per a la premsa, que se'n va fer ressò a les primeres pàgines del periòdic.

Un dels atractius més grans que tenia el conservatori, i que havia estat estudiat pel patronat d'una forma molt acurada, era el claustre de professors. Aquest tenia diversos trets definitoris; tots havien nascut a la província de Castelló i la major part d'ells havien estat becats per la Diputació per a realitzar els seus estudis a Espanya o l'estranger. Els "fitxatges estrella" eren els germans Mus, Abelardo (violí) i Encarnación (piano), els quals tenien reputació a nivell europeu pels seus triomfs al Conservatori i l'Escola Superior de París i pels concerts que estaven oferint per tot Europa. També destacava dintre del professorat la família Asencio, amb Vicente i Pascual, ambdós amb prestigi per les seves destreses com a compositor i pianista respectivament. De la resta del claustre inicial del conservatori cal destacar Ismael Cerezo (professor de violoncel) i Vicente Tàrrega (auxiliar de violí).

Abelardo Mus va ser el director del centre, i Vicente Asencio, a més de ser professor d'Harmonia, Història..., va assumir-ne el càrrec de secretari. Ambdós lluitarien per obtenir l'oficialitat del conservatori fins a l'últim instant.

El conservatori ofería ensenyament lliure i oficial. El pla d'estudis i la metodologia seguien les normes ditades pel Conservatori de Música de Madrid. Els títols que expedia tenien la mateixa validesa que els dels conservatoris de Barcelona, Vitòria, Granada, Saragossa..., ja que aleshores tan sols eren oficials els de Madrid, València, Sevilla i Còrdova. Tant el patronat com el professorat tenien l'esperança que el centre arribara a ser oficial en un futur no molt llunyà, però per això era imprescindible que l'Ajuntament o la Diputació es feren càrrec del conservatori, cosa que no va arribar a passar mai.

El concert inaugural es va celebrar l'1 d'octubre de l'any 1932 al Teatre Principal. El claustre de professors va oferir-hi un programa variat i atractiu, i va interpretar obres d'Albéniz, Falla, o dels mateixos Asencio i Mus. L'acte va ser un èxit absolut i un inici esperançador per a tots els qui creien en el projecte. De fet, tant l'Ajuntament com la Diputació es van comprometre a donar suport econòmic i moral al centre.

Malauradament no van complir la seva paraula i el conservatori va rebre molt poques subvencions i escàs suport institucional.

Com que les ajudes van tardar a arribar, el centre va començar essent privat. Per aquesta raó els alumnes havien de pagar quantitats simbòliques de 5 i 10 pessetes per poder fer front a una petita part de totes les despeses que suposava el funcionament d'un centre com aquest.

El conservatori tenia la seu a la plaça de l'Alcalde Forcada, l'actual plaça de Maria Agustina, a una casa de planta noble que havia sigut del comte de Pestagua. Tenia diverses aules i un gran saló d'actes amb una capacitat per 300 persones en què s'oferien periòdicament concerts i audicions.

Al cap d'un mes de l'obertura del conservatori es va realitzar la primera audició, on es va demostrar un gran esforç del claustre i de l'alumnat. Aquesta seria la primera d'una llarga llista d'audicions i concerts que es realitzarien a la sala d'actes durant la curta vida de la institució.

A més, el conservatori va col·laborar amb entitats culturals de la ciutat; hi va destacar la intensa relació que va mantenir amb la Societat Filharmònica de Castelló, que va permetre que s'oferiren concerts a la sala d'actes de les figures musicals més rellevants del País Valencià, cosa que va incrementar l'oferta cultural de la ciutat.

Tal com recordava Matilde Salvador, al conservatori es respirava molt bon ambient, per les constants activitats que s'hi organitzaven, la proximitat del professorat, la joventut de l'alumnat... Tot açò va permetre que els professors i l'alumnat no tardaren a donar la primera sorpresa al públic castellonenc, ja que durant la segona audició es presentà una orquestra de cambra i un petit cor. Amb l'Orquestra de Cambra van oferir una quantitat considerable de concerts, i s'arribà fins i tot a realitzar una gira per diverses localitats com Betxí, Borriana, Tortosa... i a actuar davant els micròfons de Ràdio Castelló en diverses ocasions. Les sorpreses continuaren, i al final del primer curs es va realitzar un concert al Teatre Principal en què va aparèixer una orquestra simfònica formada pel professorat i l'alumnat del conservatori.

A mesura que passaven els cursos el nombre d'alumnes augmentava sense parar, i havien d'anar incorporant-s'hi nous mestres per poder atendre la gran quantitat d'estudiants que volien rebre classes de música. Cal destacar l'anècdota

que la matrícula número 1 del conservatori correspongué a Matilde Salvador, cèlebre compositora castellonenca que ens ha deixat recentment, i el número 2 a la seva germana Josefina Salvador, violinista de renom, guanyadora anys després de la medalla Harriet Cohen de Londres i de la Ysaye de Brussel·les.

Evidentment tots els avanços del conservatori no van passar desapercebuts per ningú, i importants crítics i musicòlegs de la República van escriure llargs articles sobre les iniciatives que estava duent a terme el professorat i la gran sort que tenien els castellonencs de poder comptar amb un centre com aquest. Serà suficient citar els títols de dos articles que es van publicar amb un any de diferència a Barcelona i Madrid respectivament, "Castellón no sabe lo que tiene" i "Castellón va sabiendo lo que tiene". En els dos articles s'analitzaven les particularitats del centre i es demanava a les institucions que donaren suport al projecte, ja que era totalment injust que els organismes públics donaren l'esquena a un conservatori que estava realitzant una tasca cultural tant important.

En part, les subvencions no van arribar en la mesura necessària ja que, per diverses raons, un grup de músics de Castelló es va oposar al centre. Molts es trobaven molestos per no haver estat inclosos al claustre i perquè perdien alumnes i prestigi, d'altres es van declarar en contra del conservatori per raons personals i recels professionals. La qüestió que ens interessa és que aquest grup de músics va obstaculitzar el camí del conservatori i va dificultar que arribaren les subvencions i que es municipalitzara el centre (requisit imprescindible per aconseguir-ne l'oficialitat).

“La vida del centre es va veure interrompuda de forma dràstica amb l'inici de la Guerra Civil”

La vida del centre es va veure interrompuda de forma dràstica amb l'inici de la Guerra Civil, ja que molts alumnes van deixar d'assistir a classe per culpa de la difícil situació en què es trobava el país, i alguns professors van haver de deixar la ciutat per protegir la seva vida. Tot això va provocar que les activitats foren més escasses i a poc a poc el conservatori anara morint. Si durant els temps de pau les ajudes institucionals van ser mínimes, en temps de guerra van desaparèixer per complet.

A causa de tots aquests problemes el conservatori va tancar les portes definitivament el 1939 deixant-hi enrere un gran projecte amb molta il·lusió i esforç. Desgraciadament, Castelló hauria d'esperar gairebé quaranta anys per a tornar a crear un conservatori. Moltes generacions de músics de Castelló i dels voltants van estar, durant molt temps, òrfenes d'una institució tant essencial com un conservatori de música. Per això és important recordar la iniciativa que va començar fa just ara 75 anys, ja que si haguera aconseguit els seus objectius i s'haguera convertit en un centre oficial, potser avui podríem parlar d'un altra realitat musical a Castelló.

Daniel Gil i Gimeno Titulat Superior de Violí al Reial Conservatori Superior de Música de Madrid

Actualment amplia els seus estudis amb un màster, becat per la Fundació Balaguer Gonel, a la Universitat de Música i Arts Plàstiques de Graz (Àustria) i finalitza la Llicenciatura d'Història i Ciències de la Música a la Universitat Autònoma de Madrid

BIBLIOGRAFIA

- ARXIU DE LA DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE CASTELLÓ. Actes Diputació anys 1932-1939. Memòries del Conservatori de Música dels anys 1932-1936.
- ARXIU MUNICIPAL DE CASTELLÓ. Actes Ajuntament anys 1932-1939.
- AGUILAR, Consol. *Educació i societat a Castelló al llarg de la II República*. Castelló, 1997.
- GIL GIMENO, Daniel. *Abel Mus. Una vida dedicada al violín*. Ajuntament de Burriana, 2007.
- LÓPEZ-CHAVARRI ANDUJAR, Eduardo, DOMÉNECH PART, José. *100 años de la música valenciana 1878-1978*. València, Caixa d'Estalvis de València, 1978.

Recomane

LLIBRES:

Atlas de Música vol. 1 i 2, ed. Alianza
Ulrich Michels posa uns exemples molt ben il·lustrats i fàcils d'entendre. Una manera senzilla de viatjar per l'Història de la Música des dels seus inicis fins ben entrat el segle XX.

Historia de la música espanyola, vol. 7. El folklore musical. Ed. Alianza

Josep Crivillé i Bargalló, fa un treball excepcional amb aquest llibre posant una informació molt interessant pel que fa tant a formes musicals com instruments dintre del nostre folklore.

CONCERTS:

El 6 de febrer pots escoltar una de les nostres millors veus, **Ana Belén**, actuarà al Palau de la Música de València.

El seu nou treball s'anomena "Anatomia" amb temes de Sabina, Víctor Manuel, Pablo Guerrero, Bebe, Javier Limón, Pancho Varona... Feia temps que no publicava res nou, aleshores esta és una bona oportunitat per gaudir d'una estona musical.

El 7 de març, **l'Orquestra de València amb el violoncel·lista Truls Mork** interpretarà el concert de A. Dvorák per a violoncel i orquestra en si menor, op. 104. Aquest concert és un repte per qualsevol violoncel·lista.

T. Mork s'ha convertit, pels crítics i el públic, en el millor intèrpret de la seua generació, tant per la tècnica com per la seua musicalitat, aleshores no et pots perdre aquest concert.

EXPOSICIONS:

14 llenços del nostre pintor **Joaquín Sorolla**, al centre Cultural de Bancaja, anomenats "Visiones de Espanya", ocupen més de 200 metres quadrats de superfície pintada i tracten dels pobles i costums del nostre país. Les obres estan a una altura molt més baixa que en el seu lloc d'origen (la sala de l'Hispanic Society de Nova York), la qual cosa permet ressaltar la grandiositat, el color i la proporció de les mateixes.